

אין עור מליבדו
על יחיד ומיוחד

שולמה

פרפראות כסא ודארין קדם רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ויא זה מקום מנוחתי

פרשת עקב
תשפ"א

גליון 257
נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

בס"ד

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמַעוּן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם" (ז', י"ב)

טובים יצליח הוא לשמוע ולהבין את אשר לומד כיוון שכאשר הלימוד הוא בקדושה וטוהרה הלימוד עולה למקומו הראוי ואין הוא נשאר בחינת תחת השמים כמובא בשם הבעש"ט הקדוש ז"ע ובשאר ספרי המוסר וכן עקב מסמל עשייה רמוז לקיום המצוות ותשמעון מסמל את לימוד התורה כפי שמוכח בגמרא ערובין שיש ללמוד בקול ולהשמיע את הלימוד לתוך האזניים ומזה אנו למדים שלפני לימוד התורה יש על האדם להכין את עצמו ככלי לקבלת התורה ע"י קיום המצוות ועבודה על המידות ורק לאחר מכן להתחיל ללמוד תורה (הכוונה ללימוד לשם לימוד ולא ללימוד לשם עשייה שהרי כדי לדעת איך לקיים מצוות יש ללמוד קודם לכן את ההלכה) שאם לא יעשה כן עלול הוא ח"ו לא להבין את הלימוד כראוי בחינת צדיקים ילכו בס' ופושעים יכשלו בס' ולכן כותבת לנו התורה והיה עקב תשמעון קודם עשייה ואח"כ לימוד ושמיעה וזה מה שגם נכתב בחמש"ק הפס' ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אלקיך את הברית ואת החסד היינו קודם ושמרתם ועשיתם ואח"כ מדבר על הברית היא התורה כמו שנאמר לולא "בריתי יום ולילה חוקת שמים וארץ לא שמת"

עפ"י שאלת אור החיים הקדוש ז"ע למה היה צריך לכתוב והיה וניתן לפרש בס"ד לענ"ד כי והיה הם אותיות הוי"ה שהיא שם החסד המורה כי אלמלא הקב"ה ברוב חסדיו מסייע לאדם במלחמתו עם היצה"ר אין יכול לו וידוע מה שפרשו המפרשים על המילה עקב שהם המצוות שאדם דש בעקביו ודווקא שם היצה"ר מתחיל את מלחמתו בשגרה על זה מתחילה הפרשה ואומרת והיה קודם כל הקב"ה יחד איתך ועכשיו תמשיך אתה בדרך הישר עוד יאמר עקב המורה כידוע על ענווה ולכן הפרשה מדברת על החסד שעשה ה' עימנו בזכות אבותינו ולא בזכות צדקתנו וזה בא להוסיף לנו שאין לנו מה להיות בגאווה כי כל מה שהקב"ה עושה לנו זה בזכות אבות ואנו עפר לרגלי צדיקי האמת

עוד יאמר אנו מוצאים בפס' זה את שני קצוות הגוף מצד אחד העקב שברגל המסמל את התאוות ומצד שני את האזניים (תשמעון) הקשורים למוח הריומו על המחשבה וניתן לומר בס"ד כי בכך התורה באה ללמד אותנו כי יש על האדם לשעבד את הגוף במקף רגל ועד ראש לבורא יתברך ולא לעשות פעולות שהם תרתי דסתרי כגון ללכת לשיעור תורה מצד אחד ואח"כ ללכת למקומות של פריצות וכך כאשר האדם ימנע מהתאוות ומההרגלים הלא

מתקיים ואף כי ה' בשמים והאדם על הארץ מ"מ גזירתו לטובה מתקיים ברגע כי כבודו מלא הארץ וכעניין הכתוב ישלח ברכים ויאמרו הננו וארז"ל לא כשלוחו של בשר ודם שברצות השליח להגיד התשובה צריך לחזור למשלחו אבל בהש"י שמלא כל הארץ כבודו לא כתיב וישונו וא"כ שליוות אצל הקב"ה אין העניין כשולח שליח ממקום למקום דהא לית אתר פנוי מיניה אלא עניינו כשעושה איזה דבר ע"י שליח והמשלח אצלו ולו"א הכתוב שמידת הש"יית כי הוא השולח אמרתו ר"ל גזירה טובה שנכלל בשלחן אמירה הוא שולח ארץ לא אמר לארץ כי הוא גם אל הארץ וכאמור ורומז שהטובה מתקיים מיד משא"כ עד מהרה ירוץ דברו דיבור קשה אפילו כשהש"י רוצה שירוץ הדבר ולא יתעכב אפ"ה מתעכב עב"פ עד מהרה דמארי עלמא וכאמור והבן כי הוא נכון בע"ה ועיין שם המשך דבריו הק'

כתב בעל הערבי נחל ז"ע "ל"ד תיבת ושמרתם מיותר כי באומרו תשמעון את כו' ועשיתם אותם די ונקדים מה שפירשתי הפסוק השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו ויל"ד הלה"ל לארץ או עד ארץ ותו עד מהרה אין לו מובן בדבר שיש לו המשכת זמן שייך לומר לשון עד כמו שאומרים עד זמן פלוני אבל על דבר שנעשה מיד במהרה אין נופל כלל לשון עד ונ"ל שהפסוק מודיע חסדי ה' וכוהו כי כשגזרו טוב על האדם משלחו במהרה אבל בגזירה רעה ח"ו מעכב הדבר ההוא לאורך ימים אולי ישונו ונודע שאמירה היא רכות ודיבור קשות ונודע משארז"ל על פסוק וישקוד ה' על הרעה כו' ואמר אביי ש"מ מהרה דמארי עלמא תתנ"ב שנה הרי שאפילו על דבר שהש"י גזור שיהיה מהרה מתעכב עד תתנ"ב שנה שהו מהרה שלו מכל שכן בדבר שלא גזר שיהיה מהרה הוא מעכבהו יותר ויותר משא"כ דבר טוב מיד שהוא גזור

"וְשִׁמְרַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם" (ז', י"ב)

כתב הרב כף החיים ז"ע בספרו יגל יעקב ושמר ה' אלהיך לך וכו' ואהבך וברכך וכו' הא דאמר שלשה מינים שמירה אהבה ברכה כנגד תשמעון ושמרתם ועשיתם אותם מדה כנגד מדה, ושמר נגד ושמרתם ואהבך כנגד תשמעון כמו שאתם אוהבים את התורה ושומעים אותה מפני סופרים ומפי ספרים כך ואהבך, וברכך והרבך כנגד ועשיתם אותם כמו שאתם עושים מצות כך הקב"ה עושה ברכות וברכך והרבך

"וְהָיָה כִּף הַחַיִּים ז"ע בספרו יגל יעקב ושמר ה' אלהיך לך וכו' ואהבך וברכך וכו' ושמר נגד ושמרתם ואהבך כנגד תשמעון כמו שאתם אוהבים את התורה ושומעים אותה מפני סופרים ומפי ספרים כך ואהבך, וברכך והרבך כנגד ועשיתם אותם כמו שאתם עושים מצות כך הקב"ה עושה ברכות וברכך והרבך

"וְהָיָה כִּף הַחַיִּים ז"ע בספרו יגל יעקב ושמר ה' אלהיך לך וכו' ואהבך וברכך וכו' ושמר נגד ושמרתם ואהבך כנגד תשמעון כמו שאתם אוהבים את התורה ושומעים אותה מפני סופרים ומפי ספרים כך ואהבך, וברכך והרבך כנגד ועשיתם אותם כמו שאתם עושים מצות כך הקב"ה עושה ברכות וברכך והרבך

כתב בעל דגל מחנה אפרים ז"ע "הנה אחי הרב החסיד המפורסם הקשה על פסוק כל המחלה וגו' איזה עניין חולי היה במצרים וכי דם היה חולי למצרים או צפרדע ושאר מכות והיה ראוי לומר כל מכה אשר שמתו אך זה לא קשה על פי הקדמה שאמר אא"ז וזלה"ה דאין הקב"ה שולח יסורים על האדם אלא אם כן שולח עליו מקודם חולי מרה שחורה וידוע מאמרו ז"ל (בבא מציעא קז) פ"ג מיני חולאים תלויים במרה כמנין מחלה ועל דרך זה מבואר שפיר עניין מחלה הכתוב בתורה כי זה הוא תחילת כל חולי וכל מכה וייסורים כנ"ל אך בכאן דכתיב וכל מדוי מצרים קשה למה מכנה המכות בשם מדוי היה צודק יותר לאמר וכל מכות מצרים גם תיבת אשר ידעת נראה מיותר אך נראה לבאר דהנה באמת הוא עניין אחד עם לשון מכה דאיתא ברמז שם מכה

"וְהָיָה כִּף הַחַיִּים ז"ע בספרו יגל יעקב ושמר ה' אלהיך לך וכו' ואהבך וברכך וכו' ושמר נגד ושמרתם ואהבך כנגד תשמעון כמו שאתם אוהבים את התורה ושומעים אותה מפני סופרים ומפי ספרים כך ואהבך, וברכך והרבך כנגד ועשיתם אותם כמו שאתם עושים מצות כך הקב"ה עושה ברכות וברכך והרבך

משנת הצדיק - הרה"ק רבי ישראל יעקב קניבסקי הסטייפלר זצוק"ל זי"ע - כ"ג במנחם אב

הרב ישראל יעקב נולד לרב חיים-פרץ קניבסקי ולרבנית ברכה בעיירה טאשאן שם שימש אביו כשוחט. כשהיה בן 11 מת עליו אביו, ואז חזרה אמו למשפחתה בעיירה הורנוסטייפל שמשמה נגזר כינויו "הסטייפלר". אביו היה חסיד של האדמו"ר ר' מרדכי דב ובנו רבי יהודה לייב מחסידות הורנוסטייפל. שמו "יעקב ישראל" ניתן לו על שם רבי יעקב ישראל מטשרקט, סבו של האדמו"ר רבי מרדכי דב.

הסטייפלר למד בישיבת נובהרדוק עוד קודם שהגיע לגיל 12 וגלה עם הישיבה להומל שבשליטת רוסיה בחודש אלול תרע"ה. רבי ישראל יעקב גויס לצבא רוסיה ושמר על מתקנים צבאיים בסביבות מוסקבה בשנת תרפ"ב הבריח כמו בחורי ישיבות רבים אחרים את הגבול לפולין והצטרף לסניף המרכזי של ישיבת נובהרדוק בביאליסטוק. בתרפ"ה הוציא לאור את ספרו הראשון "שערי תבונה".

ב' באדר תרפ"ז נשא לאשה את פעשא מרים קרליץ, בתו של רבי שמריהו יוסף קרליץ ואחותו של החזון אי"ש אשר היה השדכן של השניים. לאחר נישואיו התמנה לר"מ בישיבת "בית יוסף" – נובהרדוק בפניסק שבראשות הרב שמואל וינטרוב.

בא' בניסן תרצ"ד כשמונה חודשים אחרי גיסו החזון אי"ש, עלה לארץ ישראל והתיישב בבני ברק מיד עם בואו התמנה על ידי הרב מתתיהו שצ"גל מייסד ישיבת בית יוסף לראש הישיבה. הרב קניבסקי התייחס אל החזון אי"ש כרבו. בשנותיו האחרונות של החזון אי"ש הוא התגורר עם משפחת קניבסקי כשהרבנית מרים מנהלת את משק הבית המשותף. רוב זמנו של הסטייפלר הוקדש ללימוד ולקבלת קהל ולא לעניינים ציבוריים. היה מנשיאי כולל חזון אי"ש וחבר נשיאות הארגון אתרא קדישא.

ה"סטייפלר" היה כבד שמייעה בדרגה גבוהה ולכן הפונים אליו היו כותבים את שאלתם או בקשתם והוא היה משיב ומברך לאחר קריאת הכתב. בעשרות שנותיו האחרונות, לאחר שנסגרה ישיבת בית יוסף, היה משמיע שיעור מדי שנה בכולל חזון אי"ש ביום פטירת החזון אי"ש בהשתתפות ציבור גדול.

נפטר לביל שבת. כ"ג במנחם-אב תשמ"ה, ונקבר בבית הקברות שומרי שבת בבני ברק, סמוך לקברו של החזון אי"ש.

הרב הדר"ר בני ישיבות בדרכי הלימוד ונהג להיכנס לפרטים כגון הקפדה על שעות שינה מספקות (אף על פי שהוא עצמו ישן פחות). הדרכתו בלימוד הש"ס הייתה לחזור ארבע פעמים על כל דף שנלמד בטרם ממשיכים ללמוד את הדף הבא, וכן ארבע פעמים על כל פרק לפני לימוד פרקים נוספים. בדרך זו יזכור הלומד את החומר הנלמד, ירכוש ידיעה היקפית ויגיע גם להבנה עמוקה יותר.

היה ידוע בגישתו המולזלת ברפואה המודרנית ולכן היה קשה לחץ ממנו "אישור" לניתוח, מלבד במקרים של פיקוח נפש מובהק. הוא היה סבור שהרופאים מרבים לטפל טיפוליים חודרניים בלי ידיעה מספקת. לצד זאת הוא כתב מכתבים רבים בנושא נריווים (עצבים) בספר אגרותיו מוקדש לכך מדור שלם, כשהוא מודריך להיות ער לתופעה הזו ולקבל טיפול רפואי מתאים. ד"ר יעקב מרדכי גרינוולד פסיכולוג חרדי מארצות הברית פרסם לאחר פטירתו את הספר "עצות והדרכות" ובו גם מכתבים בענייני חכמת הנפש שקיבל מהרב קניבסקי.

כחניך ישיבות נובהרדוק ז"ל בהופעתו החיצונית והתרחק מסממני פרוסו וכבוד.

סיפר ר' יעקב גלינסקי זצ"ל את מה שסיפר לו גדול ישראל הסטייפלר זצוק"ל: פעם בא אליו בחור, והתאונן: קשה לו ללמוד. קשה. מה זה קשה, לא מסוגל.

הסטייפלר, איך יכול להבין אותו בכלל? הרי היה יושב ולומד יומם ולילה, יום וליל בלי הפסקה בביאליסטוק היו לנו סדרים שלמדנו שלושים ושש שעות בלי הפסקה והסטייפלר אמר לי פעם בחיובו המאיר: היודע אתה, ר' יעקב, ברכת התורה אינה ברכת המצוות, ברכת הנהנין היא... נו? ומה יאמר לבחור שאין לו

טעם בלימוד אתה לא יכול ללמוד בכלל שאל ברחימאיות, בסבר פנים יפות, מזדהה כל כולו עם הקושי. לא... חצי שעה? לא, קשה לי. העניינים יוצאות, הראש מרוקף. לא יכול. עשר דקות. ביקש – התחנן הסטייפלר על נפשה של תורת ישראל. לא יכול. לא מסוגל באמת, כבוד הרב ענה הבחור. חמש דקות? היסט לרגע, חמש דקות? נו, טוב, שיהיה. חמש דקות אני יכול חמש דקות אתה יכול? התרגש הסטייפלר והתפעם, הרי זה נפלא חמש דקות הן אוצר תלמוד חמש דקות

ותעשה הפסקה. תסתובב קצת. עוד חמש דקות. עוד הפסקה. תטעם משהו. עוד חמש דקות. תנוח קצת. ככה... חמש דקות ועוד חמש דקות, אוצר בלום הרי זה שנאמר "איש לפי אוכלו" כל אחד והיכולות שלו אי אפשר לדרוש מתלמיד אחד יכולות של אחר אי אפשר לבקש מילד אחד מה שמתאים לאחיו כל ילד ומה שמתאים לו.

בפעם אחרת, ממשיך ר' יעקב, אמר לי כך: הרי אתה מדבר בפני בני תורה. הם חושבים, בחלקם, שהצלחה פירושה להיות בין הראשונים בשיעור, אולי אפילו בישיבה כולה, או בכלל. תגיד להם, שכל דף גמרא, כל תוספות, כל דקה של לימוד – היא היא ההצלחה זוהי ההצלחה בעצמה (מתוך ספר רבי יעקב אומר)

יהודי ירושלמי הגיע למחן הסטייפלר זצוק"ל וביכה את מר גורלו כי מציעים שידוכים לבתו ולרש אין כל, וגם משפחתו של החתן עניה ביותר. מרן הסטייפלר המריצו לסיים את השידוך באמרו, שהיה בעבר שידוך כזה עם רבי יוסף הלר שהשתדך עם משפחה עניה, והצדדים התייעצו עם ראש חכמי הקלויז המפורסם

בברודי הגאון רבי חיים צאנזר זצ"ל, שיעץ לקיים את השידוך ואפשר שהבעל ימשיך לאכול אצל הוריו והכלה תמשיך לאכול אצל הוריה... ומשידוך זה נולד רבי אריה לייב הכהן הלר שהנחיל לכלל ישראל את ה'קצות החושן', השב שמעתא' וה'אבני מילואים'.

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

אהל יצחק – הרה"ק יצחק ב"ר אהרן חסון זצוק"ל זי"ע

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך פי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולאִהבה אתו ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך" (י', י"ב)

עוונותיך אינם כלום ולא יפעלו מאומה ע"ד שאמר איוב כנודע וזהו שמזהיר משה רבינו ע"ה לישראל באומרו ועתה ישראל מה ר"ל מדת הענווה המכוננת בשם מה כמ"ש ונחננו מה היא שה' אלוֹקֵיך שואל מעמך יען שהיא כוללת כל המידות טובות כנז"ל רק בתנאי וע"מ ליראה את ה' אלוֹקֵיך ללכת בכל דרכיו לשמור את מצוות ה' וכו' ולא לעבור על המצוות כטענת היצה"ר כנזכר אלא לעבוד בה את השי"ת שזוהי הענווה המשובחת

ידוע דקדוק רז"ל ובי יראה מילתא זוטרא היא ותירצו אין לגבי משה וחוי מדרבם ז"ל אפש"ל לענ"ד דרך רמז בהק' מה שהפליגו רז"ל בשבח מדת הענווה שהוא כאילו הקריב כל הקרבנות כולם ועוונותיו נמחלים כמ"ש ע"פ נושא עוון ועובר על פשע וכמעט שבה כלול כל המידות טובות רק יש בה עניין אחד שצריך האדם לזוהר בה והוא שאם יהיה עניו ביותר ויחשוב עצמו למה ולאין אפשר שבוה יצה"ר יסיתו לעבור עבירות בטענה כיוון שאתה אינך כלום א"כ גם

"ואהבת את ה' אלקיך ושמרת משמרתו וחקתיו ומשפטיו ומצותיו פל הימים" (י"א, א')

אפש"ל אומרו כל הימים וסמך ליה וידעתם היום שבא ללמדנו דעת ומוסר גדול שלא יאמר האדם אתענג עתה בעולם בכל מה שליבי חפץ בתחילת ימי וכשאזקין בסוף ימי אחזור בתשובה ע"ד שאמר שלמה המלך ע"ה שמח בחור בילדותך וגו' אבל זה טעות גדולה לפי שלא ידע האדם את עתו וכמ"ש רבי אליעזר הגדול לתלמידיו שוב יום אחד לפני מיתתו ישוב היום שמא ימות למחר וז"א ואהבת את ה' אלוֹקֵיך ושמרת וגו' כל הימים אפילו בתחילת ימך ונתן טעם לזה באומרו וידעתם היום ר"ל מה שאתה יודע היום דווקא אבל למחר לא תדע מה ילד יום ושמא מחר בא ואיננו ונמצא מת בעוונותיו וע"כ צריך שתשמור משמרתו ית"ש כל הימים

סגולה לפרנסה – שמירת הדיבור

"ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך" (י"א, ט')

ובזה רמז הכתוב מ'ות ו'חיים ב'יד ה'לשון. ר"ת בלו"ם שצריך האדם לבלום פיו ולא ידבר דברים בטלים ודברים האטורים כנבלות הפה ולשון הרע וליצינות או דברים המזיקים כמו קללות וחרמות וכדומה ולא ידבר רק דברי תורה ודברי קדושה או דברים הצריכים למלאכתו וכמ"ש ז"ל על הפסוק ודברת בם ודרז"ל בתורה ולא בדברים בטלים וכמ"ש ז"ל אין העולם מתקיים אלא ע"י מי שבוֹלם פיו בשעת מריבה וכדומה מהדברים הבטלים. "עבל"ק ומכאן ילמד האדם עד כמה יש על האדם לשמור על פיו שבוה תלויה מידת הצלחתו הן בעולם הזה ואין בעולם הבא

כתב הרב חדד זי"ע בספרו חן טוב "צריך האדם להיזהר במאד מאד לשמור פיו מלקלל את עצמו או זולתו כי יש מלאכים הנקראים אוררי יום הממונים על זה ונטלים אותה קללה היוצאת מפניו של האדם וגו' עד שנטלים גזר דינו ונפרעים ממנו רח"ל מאחר שהוא פסק על עצמו אותה קללה והיא כשגגה היוצאת מלפני השליט. ואמרז"ל ע"י שאמר משה רבינו ע"ה מחני נא מספרך לא נכתב שמו בפרשת תצוה וז"ש נוצר פיו שאינו מוציא שום קללה לא על עצמו ולא על אחרים שומר נפשו מכל רע ומכל נזק שכמה פעמים הקללות חוזרים על בעליהם אבל פושק שפתיו שרגיל להוציא קללות וחרמות רח"ל מחתה לו שנמסר ביד מלאכי חבלה השי"ת יצילנו משגיאות